

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	743 Seinäjoki	Täyttämispvm	21.10.2009
Kaavan nimi	Aaltokeskuksen suojelukaava		
Hyväksymispvm	19.10.2009	Ehdotuspvm	24.08.2009
Hyväksyjä	V-kunnanvaltuusto	Vireilletulosta ilm. pvm	16.05.2002
Hyväksymispykälä	175	Kunnan kaavatunnus	03076up13
Generoitu kaavatunnus	743V191009A175		
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	10,6178	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisen tilojen pinta-ala [ha]	0,5785	Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	10,6178

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	10,6178	100,0	53686	0,51	0,0000	-4615
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	8,3392	78,5	53686	0,64	-0,1905	-4615
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,2272	11,6			0,0000	
R yhteensä						
L yhteensä	1,0514	9,9			0,1905	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,5785	5,4		0,5785	

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	5	27146	5	27146

Alamerkinnt

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	10,6178	100,0	53686	0,51	0,0000	-4615
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	8,3392	78,5	53686	0,64	-0,1905	-4615
YH/srl	0,5796	7,0	5000	0,86	0,1656	240
YK/s-1	2,0114	24,1	8046	0,40	0,0000	0
YO-1	3,3139	39,7	21540	0,65	-0,5093	-3426
YYH/srl	2,4343	29,2	19100	0,78	0,1532	-1429
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	1,2272	11,6			0,0000	
VP/s-2	1,2272	100,0			0,0000	
R yhteensä						
L yhteensä	1,0514	9,9			0,1905	
Kadut	0,3266	31,1			-0,2004	
Hidaskadut	0,3339	31,8			0,0000	
LPA	0,0923	8,8			0,0923	
LPA-2	0,2986	28,4			0,2986	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	0,5785	5,4		0,5785	
ma-ajo	0,0434	7,5		0,0434	
map	0,5351	92,5		0,5351	

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä	5	27146	5	27146
Ei-asemakaava	5	27146	5	27146

**UPPA
OSALLISTUMIS- JA ARVIINTISUUNNITELMA
Maankäyttö/kaavoitus/ak, et****TEHTÄVÄ****Asemakaava**
*UPPA***OSOITE TAI MUU PAIKANNUS**Uppa 03, korttelit 12, 13, 14 ja 24
Kirkkokatu**ALOITE**

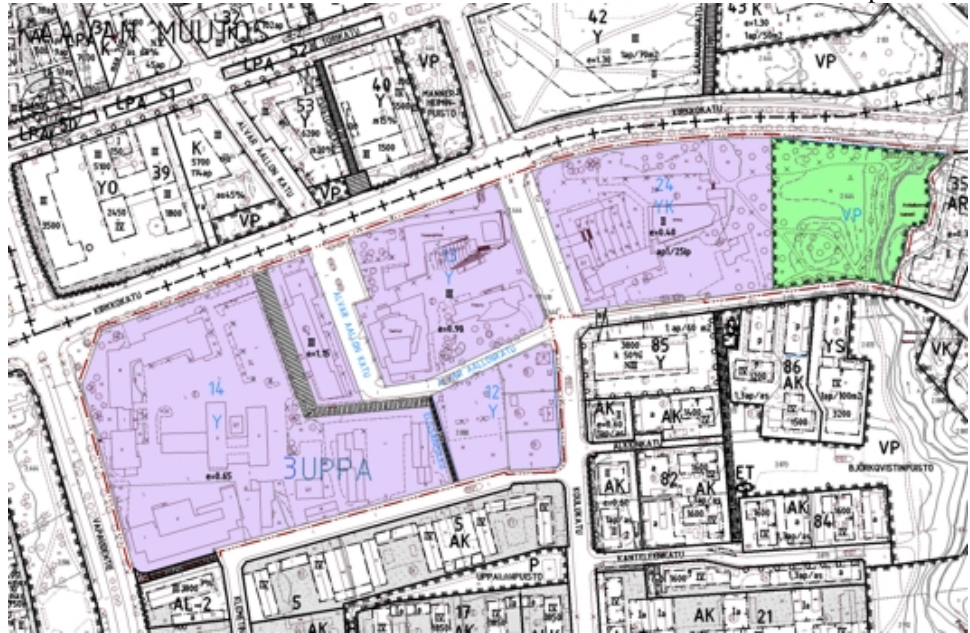
Seinäjoen Aalto-keskus on ainutlaatuinen arkkitehtoninen kokonaisuus, jonka säilymistä pidetään tärkeänä. Seinäjoen kaupunki on jo 90-luvun alussa päättänyt Aaltokeskuksen asemakaavallisesta suojelusta. Kun Länsi-Suomen ympäristökeskus päätti julistaa alueelle rakennus- ja toimenpidekiellon, kaupunki ja alueen muut omistajatahot päättivät teettää aluekokonaisuuden säilyneisyys-selvityksen asemakaavallisen suojelun pohjaksi.

Suojeluprosessi päättyi kaupungin hallussa olevien rakennusten rakennussuojelulain mukaiseen suojeluun. Suojelumääräysten täsmentäminen, kiinteistörajojen muutokset ja uuden kirjaston sijoituspäätös alueelle täsmentävät kaavan tarpeellisuutta.

SUUNNITTELUALUE

Asemakaava-alue käsittää Aaltokeskuksen alueen eli Lakeuden Ristin kirkon, Kirkkopuiston, seurakuntakeskuksen, kaupungintalon, valtion virastotalon, kirjaston ja teatterin korttelit, joihin kiinteistöteknisistä syistä sisältyy koko ammattikoulun korttelialue. Uuden kirjastotalon sijoittuminen nykyisen kirjaston välittömään läheisyyteen edellyttää korttelialueen laajentamista muiden toimintojen turvaamiseksi.

Kaavan muutosalueesta korttelit 12 ja 13 (kaupungintalo, kirjasto ja teatteri) omistaa Seinäjoen kaupunki, osan korttelia 14 omistaa Seinäjoen kaupunki (Valtion virastotalo siirtyi kaupungin omistukseen 2003 tehdyllä sopimuksella) ja osan korttelia 14 (Seinäjoen ammattioppilaitos) omistaa valtio. Korttelin 24 (Lakeuden Ristin kirkko ja seurakuntatilat) sekä Kirkkopuiston alueen omistaa Seinäjoen kaupunki.

SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Ympäristöministeriön 24.10.2005 antamalla päätöksellä Aaltokeskus on saanut rakennussuojelulain mukaisen suojelun kaupungin omistamien rakennusten ja alueiden osalta (kaupungintalo, kirjastotalo, teatteri ja virastotalo ympäristöineen sekä kirkkopuisto). Kirkko ja seurakuntatalo on suojeltu kirkkolain nojalla. Kaavamuutoksella on tarkoitus täydentää Aaltokeskuksen suojelua kaavallisin keinoin ja ottaa huomioon Aaltokeskus, uutta kirjastotaloa suunniteltaessa. Suojelutavoitteiden lisäksi päivitetään asemakaavamääräykset uuden lain mukaisiksi, sekä kiinteistöjärjestelyt toimintojen ja omistussuhteitten mukaisiksi. Asemakaavan tavoitteisiin sisällytetään uuden kirjaston tilaohjelman mukaiset määrätavoitteet ja toiminnalliset ja laadulliset tavoitteet.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Alueella on voimassa 28.9.1960, 16.7.1965, 15.9.1978, 25.9.1980, 11.8.1982 ja 21.12.1987 vahvistetut asemakaavat. Voimassa olevassa kaavassa alue on osoitettu yleisten rakennusten korttelialueeksi, hallinto- ja virastorakennusten korttelialueeksi, sekä kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi. Alueeseen kuuluu myös virkistysalue. Kaavamuutos ei aiheuta oleellisia vaikutuksia ympäristöön. Kaupungin ja seurakunnan tilauksesta Alvar Aalto säätiö on laatinut rakennuksista säilyneisyys selvityksen ja Museovirasto on laatinut esityksen Aaltokeskuksen suojelumääräyksiksi.

Kirjaston laajennushanke on ollut vireillä 1980-luvulta alkaen. Viime vuosina on tehty selvityksiä laajennuksen sijainnista. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 11.12.2006 päättänyt kirjaston suunnittelutoimikunnan ehdotuksesta sijoittaa uusi kirjastotalo nykyisen kirjastotalon eteläpuoliselle korttelialueelle. Suunnittelutoimikunta järjesti laajennushankkeesta Suomen arkkitehtiliitto Sefa:n kilpailusääntöihin perustuvan arkkitehtitoimistojen välisen arkkitehtisuunnittelukilpailun kutsukilpailuna kesällä 2008. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan

12.1.2008 hyväksyä Seinäjoen kaupunginkirjasto- ja maakuntakirjaston laajenuksen arkkitehtisuunnittelun toteuttajaksi palkintolautakunnan esityksen mukaisesti kutsukilpailun voittajan Arkkitehtitoimisto JKMM Oy:n Helsingistä.

OSALLISET

Koska Aaltokeskus on maailmanlaajuisesti tunnettu ja ihailtu kohde, kansalaisosallisten kiinnostus on huomattava.

Suunnittelualueen maanomistajat.
Lähialueiden maanomistajat.

Kaupungin viranomaiset:
Tilapalvelut, Rakennusvalvonta, Kunnallistekniikka, Seinäjoen Energia, Vesi- ja viemärilaitos ja Palolaitos, sekä Perusturva, Ympäristölautakunta, Kulttuurilautakunta, E-P:n Maakuntamuseo.

Valtion ja muut viranomaiset:
Länsi-Suomen Ympäristökeskus
Kirkkohallitus
Seinäjoen seurakunta
Museovirasto
Ympäristöministeriö

Seurat
Alvar Aalto-säätiö
Etelä-Pohjanmaan Kotiseutu- ja museoyhdistys ry
Etelä-Pohjanmaan luonnonsuojeluyhdistys ry
Seinäjoki-seura ry
Seinäjoen historiallinen yhdistys ry
Alvariana ry
Sydämellinen Seinäjoki ry

OSALLISTUMISEN JA VUOROVAIKUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Vireilletulo:

Kaavamuuotos on tullut vireille Aaltokeskuksen suojelua koskevassa kokouksessa 16.5.2002.

Kaupunginhallitus on uusinut asemakaavan muutospäätöksen.

Tekninen lautakunta on kokouksessaan 23.5.2007 päättänyt laajentaa vireillä olevan asemakaavan aluerajausta siten, että se koskee myös kirjaston laajenusta koskevaa korttelia 12.

Tavoitteiden asettaminen:

Alue on varattu voimassa olevan kaavan mukaan yleisten rakennusten kortteli-alueeksi, hallinto- ja virastorakennusten kortteli-alueeksi, sekä kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten kortteli-alueeksi ja puisto-alueeksi. Kaavamääräykset ovat Aaltokeskuksen suojelun suhteen vanhentuneet, sillä kaava ei ota kantaa alueen suojelutarpeeseen.

Tavoitteena on laatia asemakaavan muutos joka suojelee Aaltokeskuksen suojelun arvoiset kulttuurihistorialliset piirteet ja huomioi uutta kirjastotaloa suunniteltaessa Aaltokeskuksen läheisyyden. Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan uuden kirjaston tilaohjelman mukaiset määrätavoitteet sekä toiminnalliset ja laadulliset tavoitteet.

Samalla tarkistetaan alueen asemakaava uuden maankäyttö- ja rakennuslain määräysten mukaiseksi ja kiinteistöjako.

Asemakaavan laadinta:

Lehti-ilmoitus vireilletulosta.

Lehti-ilmoituksella ilmoitetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä suunnitteluaineiston nähtävillä asettamisesta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä suunnitteluaineisto ovat olleet nähtävillä syksyllä 2004. Asemakaavan laadinnan pitkittymisen ja suunnittelualueen laajentumisen takia uusi luonnos laitetaan uudelleen nähtävillä tammikuussa 2009. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa käy ilmi asemakaavan tavoitteet. Osallisten antama palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä tavoitteista kirjataan.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavaluonnos pidetään 14 pv nähtävillä Seinäjoen kaupungintalon virallisella ilmoitustaululla.

Asemakaavaehdotus:

Asemakaavaehdotus laaditaan suunnitteluaineiston nähtävillä olon aikana tulneiden muistutusten, lausuntojen ja arkkitehtikilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta.

Kaupunginhallitus päättää osallisten antaman palautteen ja lausuntojen johdosta mahdollisen tarkistetun asemakaavaehdotuksen asettamisesta uudelleen nähtävillä. Nähtävillä pidosta tiedotetaan kuulutuksella kaupungin ilmoituslehdessä.

Asemakaavan muutosehdotus pidetään 30 pv Seinäjoen kaupungintalon virallisella ilmoitustaululla.

'Osalliset' – kohdassa mainituille viranomaisille ja yhteisöille lähetetään kirjallisesti tieto nähtävillä olosta ja mahdollisuudesta ottaa kantaa ja antaa lausunto nähtävillä olevaan kaavaan virallisen nähtävillä olon aikana.

Saadut huomautukset ja lausunnot käsitellään.

Asemakaavan hyväksyminen:

Jos ehdotukseen tehdään oleellisia muutoksia, ehdotus pidetään uudelleen nähtävänä.

Kaupunginhallitus esittää kaavanmuutoksen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kaavanmuutoksen hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuuston päätöksestä on mahdollista valittaa Vaasan hallinto-oikeuteen.

Valitusajan loputtua, jos valituksia ei ole tullut, asemakaavan hyväksymisestä kuulutetaan kaupungin ilmoituslehdessä, jonka jälkeen asemakaava on lainvoimainen.

**KÄSITTELY-
AIKATAULU**

Tavoiteohjelma:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä alustava suunnitteluaineisto on ollut nähtävänä syksyn 2004 aikana. Tarkennettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja asemakaavaluonnos ovat nähtävänä. Tavoitteena on saada asemakaavaehdotus valmiiksi ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn vuoden 2009 alkupuoliskolla.

**OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMAN
KÄSITTELY**

Osalliset voivat esittää suunnitelmaa kohtaan huomautuksia kaavoituksen valmistelusta vastaavalle henkilölle. Osoite: Hilikka Jaakola, Kirkkokatu 6, 60100 SEINÄJOKI

Osallisella on myös oikeus ennen asemakaavaehdotuksen asettamista julkisesti nähtäville esittää Länsi-Suomen ympäristökeskukselle neuvottelun käymistä osallistumis- ja arviointisuunnitelman riittävydestä.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen osoite:

Länsi-Suomen ympäristökeskus
PL 262
65 101 VAASA

**VALMISTELUSTA
VASTAA**

Kaavoituspäällikkö Hilikka Jaakola
p.06-416 2225, fax 06-416 2506,
hilikka.jaakola@seinajoki.fi
Kirkkokatu 6, 60100 SEINÄJOKI

Yleiskaava-arkkitehti Martti Norja
p.06-416 6340, fax 06-416 2506,
martti.norja@seinajoki.fi
Kirkkokatu 6, 60100 SEINÄJOKI

Kaavoitusarkkitehti Jari Vähätiitto
p.06-416 2087, fax 06-416 2506,
jari.vahatiitto@seinajoki.fi
Kirkkokatu 6, 60100 SEINÄJOKI

Kaavasuunnittelija Eija Tuomaala
p. 06-416 6281, fax 06-416 2506,
eija.tuomaala@seinajoki.fi
Kirkkokatu 6, 60100 SEINÄJOKI

Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskus

Rakennushistoriallinen selvitys ja säilyneisyyskartointus, tiivistelmä

Alvar Aalto Säätiö/Jaakko Penttilä 15. 1. 2004

Säilyneisyyskartoitus ja rakennushistoriallinen selvitys

Säilyneisyyskartoituksen ja rakennushistoriallisen selvityksen kohteina ovat olleet kaikki Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskuksen rakennukset. Rakennukset ovat valmistumisjärjestyksessä kirkko, Lakeuden risti, torneineen ja talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennuksineen (1960), kaupungintalo (1962), kirjasto (1965), seurakuntakeskus (1967), valtion virastotalo (1968) ja teatteri (1987). Säilyneisyyskartoituksessa ja rakennushistoriallisessa selvityksessä rakennukset on kuitenkin ryhmitelty rakennuttajiensa — Seinäjoen seurakunta, Seinäjoen kaupunki ja valtio — mukaan. Merkitykseltään rakennuksiin rinnastettavina on tarkasteltu myös kahta ulkotilaa, kirkon ja seurakuntakeskuksen rajaamaa kirkkopihaa sekä kaupungintalon, kirjaston ja teatterin reunustamaa "Kansalaistoriksi" kutsuttua aukiota.

Säilyneisyyskartoituksessa on tähdätty rakennuksien alkuperäis- ja nykyasujen välisten erojen selvittämiseen sekä rakennuksissa niiden historian aikana tapahtuneiden muutosten rekisteröimiseen; säilyneisyyskartoituksen laajuutta ja menetelmää selostetaan tarkemmin jäljempänä.

Rakennushistoriallisessa selvityksessä kuvataan Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskuksen historiaa rakennustaiteen näkökulmasta. Arkkitehtisuunnittelun vaiheet ja vastavalmistuneiden rakennusten kuvaus ovat selvityksessä keskeisesti esillä, mutta myös rakennusten muutoshistoriat on hahmoteltu pääpiirteissään.

Sekä rakennushistoriallisesta selvityksestä että säilyneisyyskartoituksesta on Alvar Aalto Säätiössä vastannut Jaakko Penttilä.

Säilyneisyyskartoituksen menetelmät

Säilyneisyyskartoituksen tarkoituksena on rakennuksien alkuperäis- ja nykyasujen välisten erojen ja rakennuksissa niiden historian aikana tapahtuneiden muutosten selvittäminen. Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskuksen säilyneisyyskartoituksessa on kohteena ollut rakennusryhmää lähestytty kahdessa eri mittakaavassa.

Säilyneisyyskartoitus suurpiirteisemmässä mittakaavassa

Suurpiirteisemmässä, kokonaisten rakennusten mittakaavassa, säilyneisyyskartoituksen tärkeimpänä lähteenä on ollut eri arkistoissa (Alvar Aalto -arkisto, Seinäjoen kaupungin rakennusvalvonnan arkisto, Seinäjoen seurakunnan arkisto ja Senaatti Kiinteistöjen arkisto) säilytettävä rakennuspiirustusaineisto, jonka sisältämä informaatio on tiivistetty sarjaksi rakennushistoriallisia pohjapiirustuksia. Näissä pohjapiirustuksissa rakennuksissa eri vuosikymmenillä tehdyt tilalliset muutokset erottuvat eri värisinä. Pintamateriaalien, yksityiskohtien, kiinteiden sisustusten tai valaisimien säilyneisyyttä ei rakennushistoriallisten pohjapiirustusten perusteella voida suoraan arvioida, mutta arvokkaita viitteitä niistä kyllä saadaan.

Rakennushistorialliset pohjapiirustukset on liitetty rakennushistorialliseen selvitykseen kunkin rakennuksen muutoshistoriaa kuvaavan luvun yhteyteen.

Tässä yhteydessä todettakoon, ettei rakennuslupakäytäntö arkistoissa säilyneen piirustusaineiston valossa vaikuta olleen täysin johdonmukainen. Joskus rakennuslupaa on haettu vähäisiinkin muutostöihin, kun taas toisinaan arkkitehtonisesti huomattavia muutoksia on suoritettu ilman lupaa.

Säilyneisyyskartoitus yksityiskohtaisemmassa mittakaavassa

Säilyneisyyskartoituksen kohteena olevan rakennusryhmän laajuuden vuoksi ei yksityiskohtaisemmin ole voitu tutkia kuin rakennusten julkisivut ja rajallinen määrä sisätiloja. Nämä noin 100 sisätilaa on rakennushistoriallisten pohjapiirustusten antamien viitteiden perusteella valittu siten, että ne edustavat säilyneisyysasteiden koko kirjoa rakennuksien valmistumishetkestä lähes koskemattomina säilyneistä aina täysin tunnistamattomiksi muutettuihin. Edelleen valinnassa on kiinnitetty huomiota sekä tilojen hierarkkiseen asemaan että niiden julkisuusasteeseen; julkisimpien ja hierarkkisesti merkittävimpien tilojen — jotka ovat myös arkkitehtonisesti rikkaimpia — osuus on korostunut, kun taas arkisto-, varasto-, WC- ynnä muut sellaiset tilat on käytettävissä olleen työajan rajallisuudesta johtuen sivuutettu. Kulttuuri- ja hallintokeskuksen rakennuksissa on käyttötarkoitukseltaan hyvinkin erilaisia tiloja, millä on ollut vaikutuksensa valintoihin: yksityiskohtaisemmin säilyneisyyskartoitettavien tilojen joukkoon on poimittu mahdollisimman monipuolisesti erilaisia käyttötarkoituksia ja kattavasti eri käyttäjäryhmiä palvelevia tiloja.

Säilyneisyyskartoituskortit ja valikoima työn aikana kertyneistä valokuvista on koottu rakennuskohtaisiksi vihkoiksi. Kirkkopihalla on liitetty seurakuntakeskuksen, "Kansalaistori" kirjaston vihkoon.

Rakennushistorialliset pohjapiirustukset

Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskuksen rakennuksista ei ole ollut käytettävissä tuoreita mittauspiirustuksia, minkä vuoksi rakennushistorialliset pohjapiirustukset on jouduttu tilkkutäkin tapaan koostamaan Seinäjoen kaupungin ylläpitämistä ajantasapiirustuksista (joista on tosin luettavissa sekä toteutettuja että suunnitelmiksi jääneitä muutoksia), Alvar Aallon arkkitehtitoimiston aikoinaan laatimista pää-, työ- ja detaljipiirustuksista sekä kirjavasta rakennuslupa-aineistosta. Lähdeviitteitä ei ole katsottu voitavan rakennushistoriallisiin pohjapiirustuksiin sisällyttää; käytetyt lähteet ilmenevät kuitenkin säilyneisyyskartoituskorttien ja rakennushistoriallisen selvityksen lähdeviitteistä. Säilyneisyyskartoituksen yhteydessä ei ole suoritettu tarkistusmittauksia, eikä säilyneisyyskartoitamattomia tiloja ole järjestelmällisesti tutkittu piirustusaineiston ja todellisuuden vastaavuuden varmistamiseksi. Nämä rajoitukset pidettäköön mielessä rakennushistoriallisia pohjapiirustuksia katseltaessa.

Eri vuosikymmeninä tehdyt tilalliset muutokset erottuvat pohjapiirustuksissa eri värisinä. Muutokset, joiden ajoittaminen ei piirustusaineiston tai muiden lähteiden perusteella ole ollut mahdollista, on väritetty harmaiksi. Puretut rakenteet, olivat ne sitten alkuperäisiä tai myöhempiä, ei ole lainkaan esitetty. Tilojen ilmeeseen usein merkittävästi vaikuttavat, säilyneet (alkuperäiset) kiintokalusteet on esitetty vain säilyneisyyskartoitettujen tilojen osalta. Vielä kerran tähdennettäköön, ettei pintamateriaalien, yksityiskohtien, kiinteiden sisustusten tai valaisimien säilyneisyyttä voida arvioida vain rakennushistoriallisten pohjapiirustusten perusteella.

Säilyneisyyskartoituskortit

Yksityiskohtaisemman mittakaavan säilyneisyyskartointu perustuu siihen, että sekä saatavissa olleet tiedot alkuperäisestä että havainnot nykyisestä tilanteesta on kunkin tilan (ja kunkin rakennuksen julkisivujen) osalta koottu samalle säilyneisyyskartoituskortille säilyneisyysasteen yksiselitteiseksi toteamiseksi.

Säilyneisyyskartoituskorttien **alkuperäinen-sarakkeen** tiedot perustuvat *vain arkistoaineistoon*. Rakennuksien valmistumishetkien tilanteista on Seinäjoen kulttuuri- ja hallintokeskuksen tapauksessa käytettävissä kaikkien rakennusten osalta poikkeuksellisen paljon lähdeaineistoa, ensinnä siksi, että suunnittelutyö Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa oli hyvin yksityiskohtaista ulottuen aina sisustuksen yksityiskohtiin (työ- ja detaljipiirustukset sekä rakennustyöselitykset), toiseksi siksi, että julkinen valta, niin kaupunki, seurakunta kuin valtiokin, tuotti huomattavan määrän rakennushankkeisiinsa liittyvää aineistoa, joka on arkistoitu (viranomaislausunnot, rakennustoimikuntien pöytäkirjat ja työmaakokouspöytäkirjat) ja kolmanneksi siksi, että hallinto- ja kulttuurikeskus on ollut suosittu arkkitehtuurivalokuvauksen kohde (tosin vain tilahierarkian huipputilojen osalta — rakennuksen arkipäivä on tyystin jäänyt valokuvaamatta). Tärkeimpiä lähteitä, työ- ja detaljipiirustuksia sekä rakennustyöselityksiä, ei suunnattoman lähdeviitemäärän välttämiseksi ole yksilöity. Muut lähteet on mainittu säilyneisyyskartoituskorttien alaviitteissä.

Usein on tehtävä ero "arkkitehtonisen intention" alkuperäisyyden ja "historiallisen" alkuperäisyyden välille. "Arkkitehtonisen intention" voitaneen katsoa ilmenevän alkuperäisenä ensisijaisesti arkkitehdin tai arkkitehtitoimiston laatimissa piirustuksissa ja -työselityksissä. "Historiallinen" alkuperäisyys puolestaan on tulosta siitä, ettei rakennustyö käytännössä aina tapahdu arkkitehdin tahdon mukaisesti. Näiden "alkuperäisyyksien" väliset, usein varsin mielenkiintoiset ristiriidat on mainittu säilyneisyyskartoituskorttien alaviitteissä, mikäli ne ovat lähdeaineistosta käyneet ilmi.

Kaikenkattavaa kuvaa rakennusten alkuperäisestä tilanteesta ei luonnollisestikaan ole mahdollista saada; epävarmuustekijöitä liittyy jopa hierarkkisesti arvokkaampiin ja yksityiskohtaisimpiin dokumentoituihin tiloihin, tavanomaisista työhuoneista puhumattakaan. Erityisesti rakennuksien alkuperäisiä väri- ja sävymaailmoja on arkistoaineiston perusteella vaikea tavoittaa. Vallitsevana värinä on kulttuuri- ja hallintokeskuksen kaikkien rakennuksien sisätiloissa epäilemättä ollut valkoinen (vaikka alunperin asumista palvelleissa tiloissa sitä ei voi pitää itsestäänselvyytenä), jonka täsmällisestä sävystä ja kiiltoasteesta on luultavimmin päätetty rakennustyömailla tehtyjen mallien perusteella. Lähdeaineistossa on aukkoja myös lattioiden pintamateriaalien (erityisesti linoleummattojen) värien kohdalla. Sen sijaan kiintokalusteiden väreistä on usein — joskaan ei aina — mainintoja detaljipiirustuksissa.

Säilyneisyyskartoituskorttien **muutokset-sarakkeessa** on mainittu tiloissa tapahtuneet, *dokumentoidut* muutokset. Lähteenä on käytettävissä ollut lähinnä rakennuslupa-aineisto, joka on tarjonnut tietoa muutosten luonteesta, laajuudesta ja ajoituksesta, mutta ei juurikaan niiden vaikutuksesta yksityiskohtaisemmassa mittakaavassa. Tavanomaiseen ylläpitoon luettavien kunnostus- ja korjaustöiden osalta lähdeaineisto on niukkaa. Muutokset-sarakkeessa esitetyt tiedot materiaaleista, väreistä ja niin edelleen perustuvatkin *paikalla suoritettuihin havaintoihin*. Rakennusluvut ja muut lähteet on mainittu säilyneisyyskartoituskorttien alaviitteissä.

Havainnot nykytilanteesta on esitetty säilyneisyyskartoituskorttien **nykyinen-sarakkeessa**. Mikäli nykytilanne vastaa alkuperäinen-sarakkeessa annettuja tietoja, on nykyinen-sarakkeessa tällöin tarpeettoman toiston välttämiseksi vain maininta "alkuperäinen". Tällaista mainintaa on toisinaan täydennetty sulkuihin sijoitetuilla tiedoilla oletetusta alkuperäisestä tilanteesta; *sulkeisiin sijoitetut tiedot perustuvat paikalla suoritettuihin havaintoihin*, joiden perusteella alkuperäisyyttä on pidetty erittäin todennäköisenä (esimerkiksi seinien ja kattojen valkoinen väri tai ulko-ovien "Rautatalo"-vetimet). Tällaisia täsmennyksiä on kuitenkin lisätty varoen.

Mikäli alkuperäinen-sarakkeessa annetut tiedot pitävät paikkansa vain osittain, on alkuperäisen ja nykyisen tilanteen erot kirjattu maininnan "alkuperäinen" jälkeen (esimerkiksi ovien kohdalla ovilehti saattaa olla alkuperäinen, mutta sen painikkeet vaihdetut, tai ikkunoiden tammiulkopuutteet alkuperäiset, mutta myöhemmin maalatut). On huomattava, että *maalaukskorjausten ei ole tässä säilyneisyyskartoituksessa katsottu vaikuttavan alkuperäisyyteen (paitsi milloin värisävy on huomattavasti muuttunut)*, sillä vaatimus maalipintojen alkuperäisyydestä olisi johtanut miltei kaikkien näkyvien pintojen määrittelemiseen ei-alkuperäisiksi — maalaukskorjauksia kun on kuluneiden vuosikymmenten aikana suoritettu käytännöllisesti katsoen kaikissa sisätiloissa ja julkisivuissa.

Havainnot ja valokuvadokumentointi on suoritettu elo- ja syyskuun aikana vuonna 2003.

Säilyneisyyskartoituksen mielenkiintoisena sivutuotteena paljastui Alvar Aallon arkkitehtitoimiston laatimien työ- ja detaljipiirustusten ja toteutettujen rakennuksien useimmiten yksityiskohtiin asti ulottuva vastaavuus — silloin kun eroja löytyy, ne ovat usein selitettävissä rakennustoimikuntien kokousten ja työmaakokousten pöytäkirjojen avulla.

Kirkko, torni sekä talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennus

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Vuonna 1951 Seinäjoen seurakunta julisti kirkkoa koskevan arkkitehtuurikilpailun, jonka ohjelmaan varsinaisen kirkon lisäksi kuuluivat myös toimituskappeli, kellotorni, seurakuntakeskus ja pappila. Alvar Aallon laatima kilpailuehdotus "Lakeuksien risti" valittiin toteutuksen pohjaksi. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa seurakunta päätti rakentaa kirkon sekä talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennuksen; kilpailuehdotukseen nähden hyvin vähän muuttuneet pääpiirustukset valmistuivat kesäkuussa 1956.

Pääurakoitsijaksi valittu K. N. Koskisen rakennusliike aloitti kirkon rakennustyöt alkukesästä 1957. Päätös ristihuippuisen tornin rakentamisesta tehtiin vasta kesällä 1958, kun oli saatu varmuus tarvittavasta lisärahoituksesta. Kirkko, torni sekä talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennus valmistuivat rakennustöiden osalta keväällä 1959, mutta kirkon sisustustöitä jatkettiin vielä keväeseen 1960 asti.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos

Kirkkoon, torniin ja talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennukseen liittyviä pää-, työ- ja detaljipiirustuksia laadittiin Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa noin 360. Lukuun eivät sisälly mm. kirkkotekstiilejä ja -hopeita varten laaditut piirustukset.

Aallon arkkitehtitoimisto suunnitteli kirkon kokonaistaideteokseksi. Rakennussuunnittelun (jolla tarkoitetaan tässä tilasuunnittelun ja julkisivujen sommittelun lisäksi mm. portaiden, ikkunoiden, ulko-ovien ja ovien suunnittelua sekä pintamateriaali- ja värivalintoja) lisäksi Aallon arkkitehtitoimisto vastasi kiinteästä sisustuksesta paitsi kirkkosalissa, urkupartavekkeella ja kappelissa (altarit, kirkonpenkit, urkufasadi, kappelin kattoverhous ja kaiteet), myös sakaristossa ja eteishalleissa (aputasot ja vaatenaulakot). Kirkkosalin, kappelin ja julkisivujen valaisimet olivat erikoismalleja (erikoisvalaisimilla tarkoitetaan tässä tiettyä rakennusta varten suunniteltuja valaisimia erotuksena sarjatuotannossa olleista Artekin Aalto-malleista); halleissa ja sakastissa käytettiin Artekin Aalto-malleja. Kappelin, sakariston ja urkupartavekkeen kalusteet olivat Artekin Aalto-malleja.

Tornin rakennussuunnittelun lisäksi Aallon arkkitehtitoimisto suunnitteli tornin julkisivuille leimaa-antavien aikakellojen ulkoasun.

Kirkon ympäristön suunnittelussa Aallon arkkitehtitoimiston panos oli tuntuva: kirkkopiha pengerrerettiin Alvar Aallon kilpailuehdotuksen edellyttämällä tavalla heti kirkon valmistuttua, minkä lisäksi Aallon arkkitehtitoimistossa suunniteltiin kirkkopihalle ulkoalttari (ei toteutettu), esipihalle suihkulähde ja kirkon välittömään lähiympäristöön piha-alueita jäsentäviä ulkomuureja. Myös kirkon ympäristön istutussuunnitelma laadittiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Huomattakoon, että sinänsä vaatimaton talonmiehen asunto ja lämpökeskusrakennus aidattuine polttoainepihoineen huoliteltiin sekin kirkon ympäristöön sopivaksi.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin kirkosta 7 sisätilaa. Ne edustavat kirkolle luonteenomaisia sakraalituloja; tilasarjojen oleellisina osina tutkittiin myös niihin liittyvät eteishallit. Sekä torni että talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennus ovat maisemakokonaisuuden kannalta merkittäviä, mutta niiden sisätilat rajattiin säilyneisyyskartoituksen ulkopuolelle.

Merkittävimmät muutostyöt

Talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennuksen ulkohahmoon on rakennuksessa tapahtuneista muutoksista vaikuttanut lähinnä polttoainepihan osittainen kattaminen ja muuttaminen kalustovajaksi vuonna 1977.

Kirkon sisätiloissa on suoritettu joitakin muutoksia. Kirkkosalin muutokset eivät ole olleet tilallisia, vaan ne ovat tähdänneet akustiikan parantamiseen: kirkkosalin takaseinälle ripustettiin valkoinen verho vuonna 1961, ääntä vaimentavia verhouksia lisättiin urkuparvekkeen alapintaan vuonna 1962 ja urkuparvekkeen taka- ja sivuseinille vuosina 1969–70. Kirkkosalissa on kokeiltu myös useita erityyppisiä äänentoistoratkaisuja.

Tilallisia muutoksia on tapahtunut kirkkosalin eteishallissa ja kappelissa. Eteishalliin rakennettiin vuonna 1992 invalidi-WC ja väliseinä, joka erotti hallin pohjoisosan erilliseksi tuulikaapiksi. Kappelin länsiosasta on puolestaan väliseinällä erotettu tuolivaras-to, ja kappelista esipihalle johtanut ulko-ovi on rakennettu sisäpuolelta umpeen; tämän muutostyön ajankohta ei ole toistaiseksi selvillä.

Arvio säilyneisyydestä

Kirkon ja tornin ulkohahmossa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia; talonmiehen asuin- ja lämpökeskusrakennuksen ulkohahmon muutoksesta on mainittu edellä. Julkisivujen korjaustyöt ovat olleet luonteeltaan ylläpitäviä.

Kirkon sisätiloista itse kirkkosalissa, kuorissa ja urkuparvella ei ole tapahtunut tilallisia muutoksia; ääntä vaimentavista verhouksista on mainittu edellä. Pintamateriaalit (marmoriliuska- ja kirkkotuulilattiat, urkuparven puupaneloinnit), kiinteät sisustukset ja valaisimet ovat säilyneet. Urkuparvekkeen kalusteet uusittiin Artekin Aalto-mallein seurakuntakeskuksen kalustehankintojen yhteydessä. Eteishallissa tapahtuneesta tilallisesta muutoksesta on mainittu edellä; pintamateriaalit (kirkkotuulilattia, kirkkotuuliladottu katto) ja valaisimet ovat säilyneet.

Kappelissa tapahtuneesta tilallisesta muutoksesta on mainittu edellä; tilan herkät suhteet ovat kärsineet muutoksesta. Pintamateriaalit (parkettilattia), kiinteä sisustus ja valaisimet (myös tuolivarasossa) ovat säilyneet, mutta kappelin pinta-alan pienennyttä vain osa kalusteista mahtuu tilaan. Kastemalja, jota kohden tuolirivit alunperin vinosti suunnattiin, on siirretty kuoriin. Kappelin eteishallissa ei ole tapahtunut tilallisia muutoksia. Pintamateriaalit (kirkkotuulilattia), kiinteä sisustus ja valaisimet ovat säilyneet.

Sakaristossa ei ole tapahtunut tilallisia muutoksia. Pintamateriaalit (parkettilattia) ja valaisimet ovat säilyneet; kiinteä sisustus ja kalusteet on osittain uusittu.

Seurakuntakeskus

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Seurakuntakeskus oli kuulunut jo kirkosta vuonna 1951 käydyin arkkitehtuurikilpailun ohjelmaan. Alvar Aallon arkkitehtitoimisto oli saattanut seurakuntakeskuksen ensimmäisen kerran pääpiirustusasteelle vuonna 1956 kirkon suunnittelutyön yhteydessä. Seurakunnan selviytyttyä kirkon rakentamisesta aloitettiin seurakuntakeskuksen toteutussuunnittelu vuonna 1961; lähtökohtana säilyi kymmenen vuotta aiemmin laaditun kilpailuehdotuksen mukainen U-kirjaimen muotoinen, kirkkopihaa kolmelta sivulta rajaava rakennusmassa. Useiden luonnosvaiheiden jälkeen pääpiirustukset valmistuivat syksyllä 1964, mutta niihin tehtiin melkoisia muutoksia vielä keväällä 1965.

Seurakuntakeskuksen urakoi rakennusliike Linjakoski & Korri. Rakennustyöt aloitettiin loppukesällä 1965, ja seurakuntakeskus sisustuksineen valmistui talvella 1967.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos

Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin noin 190 seurakuntakeskukseen liittyvää pää-, työ- ja detailjipiirustusta. Lukuun eivät sisälly mm. kirkkotekstiilejä ja -hopeita varten laaditut piirustukset.

Rakennussuunnittelun lisäksi Aallon arkkitehtitoimisto vastasi kokonaisvaltaisesti myös seurakuntakeskuksen sisustuksista. Eteishallin kiinteä sisustus (penkit) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa; sen valaisimet olivat erikoismalleja ja kalusteet Artekin Aalto-malleja. Seurakuntasalin kiinteä sisustus (seinäverhous, alttarit, penkit, urkufasadi) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat erikoismalleja. Urkuparven kalusteina käytettiin Artekin Aalto-tuoleja. Ravintolan kiinteä sisustus (kattoverho) oli Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelema. Osa valaisimista oli erikoismalleja, muut valaisimet ja kalusteet Artekin Aalto-malleja. Myös ravintolan keittiö suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa kaikkine keittiökaluksineen.

Käytävien ja eteisten kiinteät sisustukset (naulakot, neuvontatiski) olivat Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelema ja valaisimet erikoismalleja; mainittakoon erityisesti eteläsiiven toisen kerroksen käytävän Artek-valaisinta A338 muistuttavat valaisimet.

Rippikoulusaleissa kiinteä sisustus rajoittui kattoverhokseen, joka suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat Artekin Aalto-malleja muutamin erikoisvalaisimin höystettynä. Kalustus koostui pääosin Artekin Aalto-malleista (pöydät, tuolit), mutta opettajankorokkeet liitutauluineen suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa.

Työhuoneiden kiinteään sisustukseen kuuluivat Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelemat aputasot ja muutamissa tiloissa myös palvelutiskit. Kalusteet olivat osin erikoismalleja (kirkkoherran ja taloudenhoitajan kirjoituspöydät, kanslian penkit; erikoiskalusteilla tarkoitetaan tässä tiettyä rakennusta varten suunniteltuja kalusteita erotuksena sarjatuotannossa olleista Artekin Aalto-malleista), muuten Artekin Aalto-malleja työtuoleja lukuunottamatta. Valaisimet olivat erikoismalleja (kirjastoa varten suunniteltu laatikkomainen loisteputkivalaisinmalli); kokoushuoneessa käytettiin myös Artekin Aalto-malleja.

Seurakuntakeskus on osa Aallon arkkitehtitoimiston hahmottelemaa ympäristökokonaisuutta. Suunnittelupanos ympäristön osalta oli kuitenkin huomattavampi kirkon yhteydessä; istutussuunnitelma seurakuntakeskuksen lähiympäristöön Aallon arkkitehtitoimistossa kuitenkin laadittiin.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin seurakuntakeskuksesta 16 sisätilaa. Tilahierarkian huippua edustaa eteishallin, seurakuntasalin ja ravintolan muodostama kokonaisuus. Muuten valinta on suoritettu siten, että eri käyttötarkoituksia palvelevat tilat ovat tasapuolisesti edustettuina. Rakennuksessa tapahtuneet muutokset näkyvät miltei kaikissa lähemmin tutkituissa sisätiloissa.

Merkittävimmät muutostyöt

Seurakuntakeskuksen sisätiloissa on hierarkkisesti merkittävintä tilakokonaisuutta lukuunottamatta tapahtunut runsaasti tilallisia muutoksia. Kellarikerroksen alunperin liikuntasalina palvelut tila muutettiin kirkkovaltuuston istuntosaliksi vuonna 1976. Vuotta myöhemmin taloustoimistolle rakennettiin tiloja kirkkopihan alle; todennäköisesti hieman aiemmin seurakuntasaliin liittynyt hiljainen huone oli muutettu taloustoimiston työhuoneeksi, jolloin myös taloustoimiston sisäisissä kulkuyhteyksissä oli tehty muutoksia. Ilmeisesti vuoteen 1976 kirkkovaltuuston istuntosalina palvelut tila seurakuntakeskuksen pohjoissiiven itäpäässä jaettiin välisein työhuoneiksi vuonna 1980, minkä vuoksi pohjoisenpuoleiseen julkisivuun puhkaistiin kaksi ikkunaa.

Laajamittaisimmat korjaus- ja muutostyöt seurakuntakeskuksessa suoritettiin vuosien 1983–84 aikana. Julkisivuissa ilmenneiden vaurioiden vuoksi niiden ulkopuolinen muuraus rappauksineen purettiin. Lämmöneristystä parannettiin ja julkisivut muurattiin ja rapattiin uudelleen. Ulkoseinät paksunivat muutoksessa noin 10 cm:n verran. Samalla uusittiin myös kattoterassien lämmön- ja vedeneristykset. Samoina vuosina rakennettiin seurakuntakeskuksen eteläsiiven kirkkopihan puoleiselle kattoterassille rippikoulu- ja päiväkerhotilat sekä muutamia työhuoneita; muutos vaikutti huomattavasti rakennuksen ulkohahmoon ja kirkkopihan ilmeeseen.

Seurakunnan uuden hallintorakennuksen valmistumista seurasi vuosina 1998–99 muutostöiden aalto seurakuntakeskuksessa. Myöhemmin rakennettuja väliseiniä on purettu eri puolilla rakennusta. Eteishalliin rakennettiin hissi, joka yhdistää kaikki seurakuntakeskuksen kolme kerrosta, ja ravintolan keittiötä laajennettiin viereisiin tiloihin sekä kellari- että ensimmäisessä kerroksessa.

Arvio säilyneisyydestä

Vuosina 1983–84 seurakuntakeskuksen eteläsiiven kirkkopihan puoleiselle kattoterassille rakennettu suurehko laajennus muutti huomattavasti rakennuksen ulkohahmoa. Julkisivuihin on puhkaistu uusia ikkuna-aukkoja, ja julkisivujen korjauksen yhteydessä vuosina 1983–84 tapahtunut ulkoseinärakenteen paksuntaminen on sekin osaltaan vaikuttanut rakennuksen ulkoiseen ilmeeseen. Ulko-ovien ja ikkunoiden alunperin lakatut tammipinnat on maalattu punertavanruskeiksi.

Seurakuntakeskuksen hierarkkisesti merkittävimmässä sisätiloissa, eteishallin, seurakuntasalin ja ravintolan muodostamassa tilakokonaisuudessa ei tilallisia muutoksia edellä mainittua eteishallissa tehtyä lukuunottamatta ole tapahtunut. Pintamateriaalit (parketti- ja kirkkotililattiat), kiinteät sisustukset, valaisimet ja kalusteet ovat säilyneet.

Muissa tiloissa tilanne on huomattavasti kirjavampi. Edellä on mainittu tärkeimmät tilalliset muutokset, joista osa on vuosina 1998–99 palautettu jossakin määrin alkuperäistä tilannetta vastaaviksi. Pintamateriaaleja on säilynyt (parketti- ja laattalattiat); maalauskorjauksia on tosin suoritettu rakennuksen alkuperäiselle värimaailmalle vierain sävyin, ja alkuperäiset linoleummatot ovat käytännöllisesti katsoen täysin kadonneet. Kiinteät sisustukset ja valaisimet ovat osittain säilyneet. Kalusteet on pääosin uusittu. Alkuperäisiä kalusteita on säilynyt — yllättävänkin paljon —, muttei alkuperäisillä paikoillaan.

Erityisesti mainittakoon, että säilyneisyyskartoitus on osoittanut seurakuntakeskuksessa tehdyn tilallisia muutoksia ilman rakennuslupaa — mukaan lukien aiempien muutosten palautustyöt.

Kaupungintalo

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Vuonna 1958 Seinäjoen kauppala järjesti kauppalantaloa koskevan arkkitehtuurikilpailun. Kilpailuohjelma edellytti kauppalantalon suunnittelun ohella kokonaissuunnitelman laatimista tontille, jolle oli määrä sijoittaa paitsi kauppalantalo ja siihen liittyvät kirjasto sekä äitiys- ja lastenneuvola myös teatteri ja valtion virastotalo. Kaksivaiheisen kilpailun voittajaksi selviytyivät Alvar ja Elissa Aalto jatkokilpailuehdotuksellaan "Kaupungintalo A", jonka pohjalta suunnittelutyötä välittömästi jatkettiin. Seinäjoen kauppala muuttui vuoden 1960 alusta kaupungiksi ja kauppalantalo vastaavasti kaupungintaloksi. Päätöksen kaupungintalon rakentamisesta kaupunginvaltuusto teki tammikuussa 1960.

Kaupungintalon rakennustyöt aloitettiin helmikuussa 1961; pääurakoitsijana toimi rakennusliike Pentti Ylinen. Rakennus valmistui loppukesällä 1962.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos

Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin noin 270 kaupungintaloon liittyvää pää-, työ- ja detaljipiirustusta.

Aallon arkkitehtitoimisto vastasi kaupungintalon rakennussuunnittelusta. Sisustuksia suunniteltiin paitsi Aallon arkkitehtitoimistossa myös Artekissa; sisustussuunnitelmiin on kuitenkin suhtauduttava hieman varoen ehdotuksina, jotka kaupungintalon rakennustoimikunta toteutti sopivaksi katsomassaan laajuudessa — ei välttämättä sellaisinaan. Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen istuntosalien, aulan sekä eteishallin kiinteät sisustukset (katto- ja seinäverhoukset, kaupunginhallituksen istuntosalin kaapitot, eteishallin vaateiska ja -naulakot) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa; niiden valaisimet olivat osin erikoismalleja, osin Artekin Aalto-malleja. Kalusteet olivat Artekin Aalto-malleja, joita täydensivät muutamat Artekissa suunnitellut erikoiskalusteet (kaupunginvaltuuston istuntosalin puheenjohtajan pöytä, puhujanpöytä ja valtuutettujen pöydät).

Käytävillä ei ollut kalusteita. Näiden valaisimet olivat erikoismalleja (alakattoon upotettu loisteputkivalaisinmalli, jota käytettiin myöhemmin kirjastossa, seurakuntakeskuksessa ja valtion virastotalossa).

Työhuoneisiin suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa jonkin verran kiinteitä sisustuksia (rahatoimiston palvelutiski, kaupunginjohtajan huoneen kaapisto, työhuoneiden aputasot). Vain kaupunginjohtajan ja kaupunginarkkitehdin huoneiden kalustuksena mahdollisesti käytettiin Artekin Aalto-malleja — muiden työhuoneiden kalusteet hankittiin todennäköisesti Tehokaluste Oy:ltä.

Kaupungintalossa sijaitseviin asuntoihin Aallon arkkitehtitoimistossa suunniteltiin tavanomaiset kiinteät sisustukset (keit-tiökalusteet ja komerot). Kaupunginjohtajan asunto poikkesi muista viimeistellympien yksityiskohtiensa ansiosta; Artek laati asuntoon kalustusehdotuksen, jonka toteuttamisesta ei ole tietoa.

Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin suunnitelmat kaupungintalon eteläpuoleisesta terassipuutarhasta (kaupungin rakennustoimisto kuitenkin muokkasi liian kalliiksi osoittautunutta suunnitelmaa) ja suihkukaivosta sekä lähiympäristön istutuksista.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin kaupungintalosta 26 sisätilaa. Varsin moninaisesta tilakirjosta on tutkittu ensinnä pylväshallista eteishallin, portaiden ja aulan kautta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen istuntosaleihin johtava, tilahierarkian huippua edustava tilasarja, toiseksi erilaisia työtiloja, jotka edustavat virkahierarkian ja säilyneisyyden eri asteita ja kolmanneksi suhteellisen lukuisia asumista parveilleita tiloja, joissa rakennuksessa tapahtuneet muutokset voimakkaimmin näkyvät.

Merkittävimmät muutostyöt

Lähiympäristössä muutoksia on kokenut ennen muuta kaupungintalon terrassipuutarha, jonka istuksia on useaan otteeseen uusittu. 1970-luvun alussa pengerrysten lankutuksista luovuttiin ruohonleikkuun helpottamiseksi, mutta myöhemmin ne on palautettu.

Kaupungintalon julkisessa osassa on tapahtunut jonkin verran tilallisia muutoksia. Vuonna 1975 eteishalliin rakennettiin alkuperäisen puhelinkeskuksen viereen uusi puhelinkeskus, jota on myöhemmin vielä laajennettu. Vuonna 1997 rakennettiin eteishallin luoteiskulmaan hissi, joka yhdistää kaupungintalon kaikki kerrokset.

Virastorakennuksille tyypilliseen tapaan (katso valtion virastotalo) työhuoneiden lukumäärää on kaupungintalossakin pyritty jatkuvasti kasvattamaan. Jotkin alunperin suuremmat työtilat, kuten rahatoimiston kassa, sosiaaliviraston kanslia ja rakennustoimiston piirustussali jaettiin väliseinän työhuoneiksi 1970- ja 1980-lukujen kuluessa. Alunperin kokous- ja lounashuoneina palvelleet sekä Yleisradion tilat kaupunginvaltuuston istuntosalin läheisyydessä muutettiin työhuoneiksi viimeistään 1980-luvun alussa, minkä vuoksi kaupunginvaltuuston istuntosalin aulan ja kokous- ja lounashuoneiden väliset työntöoviatkut rakennettiin umpeen. Edellä kuvattuja raskaampia tilallisia muutoksia tapahtui alunperin asumista palvelleita tiloja työhuoneiksi muutettaessa. Ensimmäisinä työhuoneiksi muutettiin vuonna 1975 kaupunginjohtajan asunto kaupungintalon "pyrstön" toisessa ja kodinhoitajien asunnot ensimmäisessä kerroksessa. Vuonna 1977 "pyrstön" pohjakerroksessa sijainneet talouskellarit muutettiin arkistotilaksi. Vuonna 1982 "pyrstössä" suoritettiin muutostöitä, joissa ensimmäisen kerroksen loputkin asunnot (lukuunottamatta talonmiehen asuntoa, joka muutettiin työhuoneiksi vasta vuonna 2000) ja pohjakerroksen alunperin äitiys- ja lastenneuvolan käytössä olleet tilat muutettiin työhuoneiksi. Näissä muutoksissa pohjakerroksen neuvolatoiloista säilyivät lähinnä ulkoseinät ja portaiden sekä WC-tilojen vastaiset väliseinät. Ensimmäisen kerroksen asuntojen sisäiset kulkuyhteydet rakennettiin suurimmaksi osaksi umpeen, ja työhuoneiksi muutettuihin tiloihin puhkaistiin oviaukot "pyrstön" läpi raivatulta keskikäytävältä. Kaupunginjohtajan asunnossa käyttötarkoituksen muutos tapahtui ilman yhtä rajua tilallisia muutoksia; ruokailuhuone erotettiin eteishallista väliseinällä ja ruokailuhuoneesta olohuoneeseen johtanut työntöoviaukko rakennettiin umpeen, jolloin ruokailuhuoneesta muodostui erillinen työhuone.

Arvio säilyneisyydestä

Kaupungintalon terrassipuutarhan kasvillisuutta voi pitää osittain ylikasvaneena. Kaupungintalon ulkohahmossa ei ole tapahtunut muutoksia, mutta rakennuksen ulkoista ilmettä muuttaa ulko-ovien ja ikkunoiden alunperin lakattujen tammiosien maalaaminen keltaisiksi; vain rakennuksen pohjoispuolella ja "pyrstön" kaakkoiskulmassa ulokkeiden suojaamat ulko-ovet ja ikkunat ovat säilyneet lakkapintaisina.

Kaupungintalon hierarkkisesti merkittävimmät sisätilat ovat säilyneet hyvin. Edellä mainitut tilalliset muutokset ovat olleet suhteellisen vähäisiä, vaikka toisaalta eteishallin liikenteellinen jäsentely on tilaa jakaneen vaateiskin poistamisen vuoksi melkoisesti muuttunut. Pintamateriaalit (laatta- ja parkettilattiat, keraamiset sauvapinnat eteishallissa) ja kiinteät sisustukset ovat pääosin säilyneet; eteishallin kattoverhous ja valtuuston istuntosalin seinäverhous on kylläkin korjattu tai uusittu viimeksi vuonna 2000. Valaisimet ovat säilyneet, mutta valaistusta on sekä kaupunginvaltuuston että kaupunginhallituksen istuntosaleissa myöhemmin täydennetty. Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen istuntosalien kalusteet ovat säilyneet. Kaupunginvaltuuston istuntosalin, aulan ja eteishallin kalustusta on myöhemmin täydennetty pääasiassa Artekin Aalto-mallein. Käytävien pintamateriaalit (laattalattiat, kipsoniittialakatot) ja valaisimet ovat säilyneet.

Työhuoneissa tapahtuneista tilallisista muutoksista on mainittu edellä. Pintamateriaaleja (kaupunginjohtajan huoneen parkettilattia) on säilynyt; alkuperäiset linoleummatot ovat tosin käytännöllisesti katsoen hävinneet. Kiinteitä sisustuksia on jäljellä vain harvoissa työhuoneissa. Osa työhuoneiden loisteputkivalaisimista on todennäköisesti alkuperäisiä. Kalusteet on uusittu; yksittäisiä alkuperäisiä kalusteita on säilynyt vain sattumanvaraisesti.

Alunperin asumista palvelleissa tiloissa on tapahtunut raskaita tilallisia muutoksia, kuten edellä on mainittu. Pintamateriaaleissa on tapahtunut muutoksia, ja muuttunutta käyttötarkoitusta vastaamattomat kiinteät sisustukset on poistettu. Valaisimien ja kalusteiden uusiminen on näiden tilojen osalta itsestään selvää. Säilyneisyydenkin suhteen poikkeuksen muodostaa kaupunginjohtajan asunto, jossa kiinteitä sisustuksia (avotakka halkolaatikkoineen, tarjoiluvälikön kaapistot, komerot) on säilynyt. Valaisimien ja kalusteiden osalta tilanne on samankaltainen kuin muissa asunnoissa.

Kaupunginkirjasto

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Kaupunginkirjasto oli kuulunut jo kauppalantalosta vuonna 1958 käydyin arkkitehtuurikilpailun ohjelmaan. Alvar ja Elissa Aallon kilpailuehdotuksessa "Kaupungintalo" ja jatkokilpailuehdotuksessa "Kaupungintalo A" kirjasto oli sijoitettu erilliseen rakennukseen kauppalantalons eteläpuolelle niin, että rakennusten väliin jäi "Kansalaistoriksi" kutsuttu aukio. Kirjaston toteutussuunnittelu aloitettiin Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa vuoden 1960 lopulla. Kun pääpiirustukset useiden luonnosvaiheiden jälkeen vuoden 1963 lopulla valmistuivat, oli kirjasto kokenut perusteellisen muodonmuutoksen.

Kaupunginkirjaston rakennustyöt aloitettiin keväällä 1964, ja se valmistui huhtikuussa 1965. Rakennuksen urakoi veljekset Männikön rakennusliike.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos

Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin noin 95 kaupunginkirjastoon liittyvää pää-, työ- ja detaljipiirustusta.

Rakennussuunnittelun lisäksi Aallon arkkitehtitoimisto vastasi kokonaisvaltaisesti myös kaupunginkirjaston sisustuksista. Yleisötilojen kiinteät sisustukset (kirjahyllyt, valvontatiskit, musiikkihuoneen kattoverhoukset ja äänilevy- ja levysoitinkaappi sekä eteistilan naulakot) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat osin erikoismalleja, osin Artekin Aalto-malleja. Kalustuksena käytettiin Artekin Aalto-malleja, joita täydennettiin käsikirjaston ja lainaussalin montun erikoislukupöydin.

Työhuoneiden (ja kellarikerroksen kerho- ja kokoelmahuoneiden) kiinteä sisustus (kirjahyllyt, aputasot) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat osin erikoismalleja, osin Artekin Aalto-malleja; kalusteet olivat Artekin Aalto-malleja konekirjoituspöytiä ja työtuoleja lukuunottamatta.

Kaupunginkirjaston lähiympäristöön laadittiin istutussuunnitelma Aallon arkkitehtitoimistossa.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin kaupunginkirjastosta 12 sisätilaa. Pääosa näistä on yleisötiloja, mikä on perusteltavissa sillä, että yleisötilojen osuus kirjaston kaikista tiloista on varsin suuri. Tutkitut työhuoneet edustavat virkahierarkian eri asteita.

Merkittävimmät muutostyöt

Kaupunginkirjaston sisätiloissa tapahtuneet tilalliset muutokset ovat vähäisiä. Kellarikerroksen alunperin kirjavarastoksi suunniteltuun, vuonna 1976 käsikirjastoksi muutettuun tilaan lainaussalin alapuolella rakennettiin 1980-luvulla suoritettujen korjaustöiden yhteydessä muutamia väliseiniä työhuoneiden erottamiseksi käsikirjastotilasta. Yleisötiloissa ainoa tilallinen muutos on eteistilasta sanomalehtihuoneeseen johtaneen oviaukon suurentaminen vuonna 2000, jolloin sanomalehtihuone muutettiin palautustoimistoksi.

Arvio säilyneisyydestä

Kaupunginkirjaston ulkohahmossa ei ole tapahtunut muutoksia.

Kirjaston arvokkaimmissa yleisötiloissa, lainaussalissa monttuineen, valvonnassa ja eteistilassa tapahtuneesta tilallisesta muutoksesta on mainittu edellä. Pintamateriaalit (parketti- ja laattalattiat), kiinteät sisustukset, valaisimet ja kalusteet ovat miltei kaikki säilyneet; poikkeuksen muodostavat lähinnä lainaussalin montun kokolattiamatto ja tarpeettomiksi jääneet kortistolaitteet, minkä lisäksi valvontatiskiinkin on tehty joitakin muutoksia. Kirjahyllyjen määrää on huomattavasti lisätty, mikä saa lainaussalin tuntumaan jossakin määrin ahtaalta. Muissa yleisötiloissa, lastenkirjastossa, satuhuoneessa, käsikirjastossa, sanomalehtihuoneessa ja musiikkihuoneessa pintamateriaalit (parkettilattiat) ovat musiikkihuoneen lattian linoleummattoa lukuunottamatta säilyneet. Valaisimet ovat kohtuullisesti säilyneet, kiinteät sisustukset ja kalusteet sen sijaan huonommin: erityisesti on mainittava alunperin käsikirjastona palvelleen tilan lukupöytien ja -lamppujen sekä musiikkihuoneen äänilevy- ja levysoitinkaappin korvaaminen kirjahyllyillä sekä sanomalehtihuoneen muuttaminen palautustoimistoksi, mikä edellytti kiinteän sisustuksen ja kalusteiden uusimista. Kalusteita on kuitenkin säilynyt muihin tiloihin siirrettyinä.

Työhuoneissa tilallisia muutoksia ei ole tapahtunut. Pintamateriaaleista alkuperäiset linoleummatot eivät ole säilyneet. Kiinteät sisustukset (kirjahyllyt, aputasot) ja valaisimet ovat säilyneet paremmin kuin kulttuuri- ja hallintokeskuksen muiden rakennuksien työhuoneissa. Myös työhuoneiden kalusteita, vaikkakaan ei yhtenäisinä kokonaisuuksina, on säilynyt tavanomaista enemmän.

Kaupunginteatteri

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Kaupunginteatterin suunnitteluhistoria on kulttuuri- ja hallintokeskuksen rakennuksista monipolvisin. Teatteri oli kuulunut kauppalantalosta vuonna 1958 käydyn arkkitehtuurikilpailun ohjelmaan. Alvar ja Elissa Aallon jo kilpailuehdotuksessaan "Kaupungintalo" ja jatkokilpailuehdotuksessaan "Kaupungintalo A" osoittama teatterin sijoituspaikka, "Kansalaistorin" länsilaita, tuli säilymään samana läpi pitkäksi venyneen suunnittelu- ja rakentamisprosessin. Teatterin toteutussuunnittelu aloitettiin Alvar Aallon arkkitehti-toimistossa vuonna 1961, ja sitä jatkettiin koko 1960-luvun ajan painotuksen vaihdellessa teatteri-, konsertti- ja kongressikäytön välillä. Pääpiirustukset valmistuivat vuodenvaihteessa 1968–69, mutta teatterin rakentamiseen ei kuitenkaan tuolloin ryhdytty. Uudelleen rakennushanke kävi ajankohtaiseksi vasta vuoden 1979 lopulla. Alvar Aalto oli kuollut vuonna 1976, mutta teatterin suunnittelutyötä jatkoi aiempien pääpiirustusten pohjalta arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co Elissa Aallon johdolla. Teatterin julkisivumateriaalista virinneen kiistan vuoksi pääpiirustukset valmistuivat vasta vuonna 1984.

Kaupunginteatterin rakennustyöt aloitettiin lopulta vuoden 1985 alussa, ja se valmistui rakennusliike Konte Oy:n urakoi-mana elokuussa 1987.

Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co:n suunnittelupanos

Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co laati noin 370 kaupunginteatteriin liittyvää pää-, työ- ja detaljipiirustusta.

Rakennussuunnittelun lisäksi Alvar Aalto & Co vastasi kokonaisvaltaisesti myös kaupunginteatterin (ennen muuta yleisötilojen) sisustuksista. Yleisötilojen kiinteät sisustukset (eteishallin vaateetiskit ja naulakot, kahvion ja lämpiön tarjoilutiskit, teatterisalin katto- ja seinäverhoukset sekä istuimet) olivat Alvar Aalto & Co:n suunnittelema. Valaisimet olivat osin erikoismalleja, osin Artekin Aalto-malleja. Eteishallin ja lämpiön kalusteet (penkit ja pöydät) olivat erikoismalleja, kun taas kahvilan kalustuksena käytettiin Artekin Aalto-malleja.

Henkilökunnan tilojen kiinteät sisustukset (kattoverhoukset, komerot, aputasot, pukuhuoneiden peilipöydät) olivat Alvar Aalto & Co:n suunnittelema. Osa työ- ja pukuhuoneiden kalustuksesta oli Artekin Aalto-malleja (sohvat, pöydät, hyllyt).

Teatteriteknisissä tiloissa Alvar Aalto & Co:n suunnittelupanos oli rakennustaiteellisesta näkökulmasta katsoen vähäisempi.

Kaupunginteatterin yhteydessä mainittakoon, että heti teatterin valmistuttua arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co ryhtyi suunnittelemaan "Kansalaistorin" kiveystä, joka toteutettiin vuonna 1988.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin kaupunginteatterista 11 sisätilaa. Yleisötilojen — tilahierarkian huipun — osuus on korostunut. Henkilökunnan tiloja on tutkittu rajoitetusti, mutta teatteritekniset tilat, joihin säilyneisyyskartoitukseen rakennustaiteellinen lähestymistapa huonosti soveltuu, rajattiin kokonaisuudessaan kartoituksen ulkopuolelle.

Merkittävimmät muutostyöt

Kaupunginteatterin sisätiloissa on tapahtunut joitakin tilallisia muutoksia. Yleisötiloihin ovat vaikuttaneet eteishallissa sijaitsevan kassan uudelleenjärjestely, joka muutti hieman sen muotoa, eteishallista studioteatteriin johtavan portaan erottaminen omaksi palosastokseen sekä tarkkaamon osittainen laajentaminen kattorakenteista ripustettuna parvekkeena teatterisaliin. Muutostöiden ajankohdat eivät ole toistaiseksi selvillä.

Arvio säilyneisyydestä

Kaupunginteatterin ulkohahmossa ei ole tapahtunut muutoksia.

Teatterin hierarkkisesti merkittävimmissä tiloissa ei ole tapahtunut kuin joitakin tilallisia muutoksia, jotka on mainittu edellä. Pintamateriaalit (kalkkikivi- ja laatalattiat, kokolattiamatot, alumiinisälealakatot), kiinteät sisustukset, valaisimet ja kalusteet ovat säilyneet. Tarjoilutiskeissä on tehty joitakin keittiölaitteiden edellyttämiä muutoksia ja kahvilassa tarjoilutiskejä on myös lisätty.

Henkilökunnan työtiloissa ei ole tapahtunut tilallisia muutoksia. Pintamateriaalit (laattalattiat, linoleummatot, alumiinilevyalakatot) ja kiinteät sisustukset ovat säilyneet. Myös alkuperäisiä kalusteita on säilynyt useissa tiloissa, jopa kokonaisuuksina.

Teatteriteknisten tilojen säilyneisyyttä ei ole arvioitu.

Valtion virastotalo

Suunnittelu- ja rakennusajankohta

Valtion virastotalo oli kuulunut jo kauppalantalosta vuonna 1958 käydyin arkkitehtuurikilpailun ohjelmaan. Alvar ja Elissa Aallon kilpailuehdotuksessa "Kaupungintalo" ja jatkokilpailuehdotuksessa "Kaupungintalo A" virastotalo esiintyi pitkänä, pohjois-eteläsuuntaisena rakennusmassana, jollaisena se myöhemmin myös toteutui. Virastotalon toteutussuunnittelu aloitettiin Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa vuonna 1962, ja useiden luonnosvaiheiden jälkeen pääpiirustukset valmistuivat vuoden 1966 lopulla.

Virastotalon rakennustyöt aloitettiin keväällä 1967, ja se valmistui joulukuussa 1968. Rakennuksen urakoi veljekset Männikön rakennusliike.

Alvar Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos

Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin noin 265 valtion virastotaloon liittyvää pää-, työ- ja detaljipiirustusta.

Valtion virastotalossa Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelupanos ulottui rakennussuunnittelun lisäksi sisustuksiin. Käräjäsalin kiinteä sisustus (seinäverhoukset, tuomarien pöytä, lautamiesten ja todistajien aitiot) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat erikoismalleja ja kalusteet Artekin Aalto-malleja. Edelleen Aallon arkkitehtitoimiston suunnittelema olivat hallien ja käytävien kiinteät sisustukset (kattoverhoukset, naulakot, penkit istutusaltainen). Valaisimet olivat erikoismalleja.

Työhuoneiden kiinteät sisustukset (aputasot, komerot ja kirjahyllyt) suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa. Valaisimet olivat osin erikoismalleja; loisteputkivalaisimet Aallon arkkitehtitoimisto joko sijoitti levyrakenteisiin koteloihin tai upotti kattoon. Kalusteet eri viranomaiset lienevät hankkineet itse.

Asuntoihin suunniteltiin Aallon arkkitehtitoimistossa vain tavanomaiset kiinteät sisustukset (komerot ja keittiökalu- teet).

Aallon arkkitehtitoimistossa laadittiin myös istutussuunnitelma virastotalon tontille.

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valitut sisätilat

Yksityiskohtaisempaan säilyneisyyskartoitukseen valittiin valtion virastotalosta 25 sisätilaa. Tilahierarkian huippua edustaa käräjäsalin odotustiloineen. Muut tilat on valittu siten, että niiden käyttäjinä ovat tasapuolisesti olleet kaikki rakennuksessa sen valmistuttua toimineet eri viranomaiset, ja että ne edustavat säilyneisyyden eri asteita. Suhteellisen useita alunperin asuinkäyttöön suunniteltuja tiloja on tutkittu niissä tapahtuneiden raskaiden muutosten vuoksi.

Merkittävimmät muutostyöt

Valtion virastotalon sisätiloissa ennen 1980- ja 1990-lukujen vaihdetta tapahtuneet tilalliset muutokset olivat varsin vähäisiä. Vuodesta 1988 alkoi aina nykyhetkeen jatkunut tilallisten muutosten sarja (muutoksia eri kerroksissa vuosina 1988, 1991, 1993–95, 1997, 2001 ja 2003), joka oli seurausta ensinnä siitä, että rakennus jäi vähitellen yhä harvempien viranomaisten — lopulta vain poliisilaitoksen, liikkuvan poliisin ja verotoimiston — käyttöön, ja toiseksi alituisesta työhuoneiden puutteesta. Näissä muutoksissa eri viranomaisten alunperin mahdollisimman itsenäiseksi suunniteltujen tilakokonaisuuksien välisiä kulkuyhteyksiä muutettiin sekä uusia aukkoja puhkaisemalla että rakentamalla umpeen vanhoja. Alunperin kokous- ja kortistohuoneina palvelleet tilat jaettiin väliseiniin työhuoneiksi. Vuoden 1995 jälkeen myös rakennuksen kolmannessa kerroksessa sijainneet asunnot muutettiin työhuoneiksi, mikä edellytti raskaitakin tilallisia muutoksia. Lopulta vuoden 2000 jälkeen on useimmat odotushallit muutettu työhuoneiksi. Toisaalta on huomattava, ettei useissa käytävissä ja alunperin työhuoneiksi rakennetuissa tiloissa ole ollut tarvetta tilallisiin muutoksiin.

Arvio säilyneisyydestä

Valtion virastotalon ulkohahmossa on yhden ikkunan karmijaossa tapahtunutta muutosta lukuunottamatta säilynyt ennallaan.

Virastotalon hierarkkisesti merkittävimmässä sisätiloissa, käräjäsalissa ja odotustilassa, ei ole tapahtunut tilallisia muutoksia. Pintamateriaalit (laatta- ja parkettilattiat), kiinteät sisustukset, valaisimet ja suurin osa kalusteista ovat säilyneet.

Halleissa, porrashuoneissa ja käytävissä tapahtuneista tilallisista muutoksista on mainittu edellä; muutokset on osin suoritettu siten, että ne on myöhemmin mahdollista palauttaa. Pintamateriaalit (laatta- ja vinyylisbestilattiat, alumiinilevyalakatot), kiinteät sisustukset ja valaisimet ovat muutoksista huolimatta valtaosin säilyneet.

Työhuoneissa tapahtuneista tilallisista muutoksista on mainittu edellä. Pintamateriaaleista lattioiden linoleummattoja on uusittu. Kiinteitä sisustuksia (kattoverhoukset, komerot, aputasot) ja valaisimia on säilynyt useissa työhuoneissa, kalusteet sen sijaan on uusittu.

Alunperin asumista palvelleissa tiloissa tilalliset muutokset ovat olleet raskaita, kuten edellä on mainittu. Pintamateriaaleja on uusittu, eikä kiinteitä sisustuksia ole säilynyt. Valaisimien ja kalusteiden uusiminen on näiden tilojen osalta itsestään selvää.